

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. дн Красимира ПЕТРОВА Колева-Минева
ВТУ „Св.Св.Кирил и Методий”

За дисертация на тема:

**„ИЗМЕНЕНИЯ В УПОТРЕБАТА НА РЕТОРИКА ОТ
АМЕРИКАНСКИТЕ ПРЕЗИДЕНТИ ПРЕЗ 20^и и 21^и ВЕК И
ЕФЕКТЪТ ОТ ИЗМЕНЕНИЯ ВЪРХУ МИСЛОВНИТЕ ПРОЦЕСИ”**

разработена от **АРИ КЕГЕН**

за придобиване на ОНС „Доктор” в направление 3.2 Психология
ДП „Обща психология“

Научни ръководители:

Проф. д.пс.н Людмил Георгиев

Доц. д-р Ивайло Лазаров

Публичното говорене предизвиква и ще предизвиква интерес, както у политиците, така и у слушателите, тъй като това е посланието, което първите изпращат, а вторите възприемат. Този процес е предимно едностранен, тъй като политиците са изпращачи на информация и е трудно да се определи как тези послания се отразяват в психиката на получателите. Тази проблематика е актуална, защото има няколко значими аспекта на комуникацията – анализират се реторическите стратегии, използвани за ефективна и убедителна комуникация в политическите речи и техният отзвук у слушателя, от една страна, от друга – разглежда се в съдържателно отношение риторичният процес на американските президенти в продължителен период от време и това показва как реторическите средства поддържат властта на всеки един от тях, от трета страна – дава многопластова информация за различни страни от стратегическото лидерство и

влиянието му върху измененията на мисловните процеси на последователите. Приложен е иновативен, уникален кръгов модел за взаимодействието между лидери и последователи, включващ три механизма, водещи до т.нар. сливане, а именно: Теорията за трите потребности /потребност от постижения, потребност от принадлежност и потребност от власт/, в контекста на харизматичното лидерство; Модел за убеждаване и налагане на убеждения – разгледан в исторически и съвременен аспект; Модел на вероятност на разработка и Евристично-систематичен модел.

1. Общо представяне на дисертационния труд.

Представеният докторантски труд е интердисциплинарен и засяга теми от политическата, социалната и общата психология. Състои се от увод, четири логически свързани глави и заключение, литература и приложения с общ обем от 239 страници.

Основният текст съдържа 8 таблици и 13 фигури. Списъкът с използваната литература съдържа 328 заглавия на английски език, които са послужили за общата подготовка на докторанта, но не са отразени изцяло в текста, 7 интернет-позовавания, релевантни на избраната проблематика. Добре би било да са номерирани.

2. Съдържателни страни и акценти.

В **Увода**, се открояват основните елементи на труда като актуалност, социална значимост, мотивация за избор на тема, цел, изследователски задачи, методика на изследване и тези, които са достатъчно информативни и добре формулирани. В увода са посочени коректно и ограниченията за изследване на проблема, и бъдещите насоки в този аспект.

Първата глава „ИЗЛОЖЕНИЕ НА ПРОБЛЕМА И ПОДКРЕПЯЩА ЛИТЕРАТУРА“ се отличава с дълбочина и разбиране на проблема, изхождайки от схващането за модела за сливане и кръгово взаимодействие между лидер и

публика, основано на трите по-горе визирани теории, в разрез с досега съществуващите представи за взаимодействието „лидер-публика“, които са предимно йерархични и двупосочни, докато тук е търсена многоаспектната враймовръзка, която осигурява и по-пълното разбиране на реторичния процес. Авторът демонстрира отлична осведоменост, критично интерпретиране на проблема и грамотна аргументираност на позицията си.

Втората глава „МЕТОДОЛОГИЯ“ представлява своеобразен дизайн на изследователските търсения на автора, подчинен на отговор на въпроса за промените в реториката на американските президенти през 21-ви век и настъпващите промени в мисловните процеси на аудиторията. Коректно са посочени изследователските методи, между които контент-анализ, оценка на реторическите стратегии, в контекста на значими за обществото събития като войни, икономическа криза, избори и др. Събитията обхващат три сфери: външна политика, област на сигурност, политическа област. Анализирани са и статистически данни, свързани с тези събития и области. Независимите променливи се състоят от петте реторични стратегии: 1. Колективен фокус; 2. Темпорална ориентация; 3. Стойност на последователя; 4. Сходство с последователите и 5. Действие, а зависимите са резултатите от националните проучвания за президентите като рейтинг, популярност и т.н. Богато илюстрираната методология позволява по-адекватното ѝ възприемане.

Третата глава „РЕЗУЛТАТИ“ представлява отговор на трите основни изследователски въпроси. Прави впечатление, че много добре е организирано изложението в главата, което е белег за зрялост, задълбоченост, компетентност. Добро впечатление прави конкретиката на отговорите, свързани със преобладаващите стратегии в по-тесен и в по-широк аспект за продължителен период от 19 години, като и в двата аспекта преобладаваща е стратегията „Сходство с последователите“, последвана от „Колективен фокус“. Вторият изследователски въпрос касае анализа на основните събития и тенденции при използването на реторични стратегии през годините за всеки президент Буш,

Обама, Тръмп, като и за тримата президенти сходството е в „Колективния фокус“. Третият изследователски въпрос е отнесен към рейтинга на президентите и предпочитаната комбинация от стратегии, като тук се налага изводът, че има по-високи стойности на сходство с реторичните стратегии на Буш и Обама, отколкото на Тръмп и това се отразява на по-високия рейтинг на първите двама, в сравнение с третия.

Четвъртата глава „ОБСЪЖДАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ“, определям като приносна. Тя представлява своеобразна дискусия с читателя и го прави съпричастен към разсъжденията на автора. От една страна, се представят изводите и обобщенията за влиянието на различните стратегии на президентите върху убежденията, ценностните ориентации и дори значими личностни конструкти като идентичност, от друга страна – позволява на читателя сам да достигне до изводи и до верификация на наличните такива, съпоставяйки ги със собствения си опит. Недвусмислено е доказана тезата за това, че реториката на лидера /в т.ч. и на политическия лидер/ има ясно изразено влияние върху мисловните процеси на аудиторията.

Заклучението е стегнато, кратко, но в достатъчна степен обобщаващо и създава впечатление за завършеност. То съдържа в себе си и изводи, резултат от предходната дискусия в четвъртата глава.

Обобщение: Общото впечатление за труда е, че той представлява добре обмислено, задълбочено изследване, подплатено с достатъчен брой източници за теоретична основа, с оригинално структурирано и изпълнено изследване, подчинено главно на качествения анализ, поднесено на строго научен и в същото време разбираем език, с достатъчна представителност и обобщения и изводи - премерени и практически ориентирани.

Авторефератът пресъздава основни компоненти от дисертационния труд. Много добре структуриран е и грамотно представен. Относително по-големият

му обем е оправдан от гледна точка на множеството анализи, които трудно се побират в стандартите. Трите **публикации** презентират и популяризират труда. Покрити са минималните наукометрични изисквания за ОНС „доктор“.

3. Приноси

Напълно приемам формулираните от докторанта приноси и ги коментирам по следния начин:

- В теоретичен аспект, обогатени са, доразвити и презентирани анализи, свързани с харизматичната реторика на лидерството, пречупено през личността и убеждаващото поведение на трима от съвременните американски президенти.

- Проучено е влиянието на риториката на американските президенти от 21-ви век по посока на промените, настъпващи в мисловните процеси на аудиторията, не само като двупосочен, а многоаспектен контекст.

- Доказана е силата на убеждаващата комуникация и заразяващото лидерство, което не се отнася само до политическите субекти, но и до лидерството като процес изобщо.

- Запознаването с реторичните стратегии на лидерите позволява на аудиторията да се дистанцира от политическите манипулации и да изгради критично отношение към посланията и доказва, че речите на президентите не манипулират лесно аудиторията на последователите.

- Структурираният кръгов Модел за сливане между лидер и последователи обяснява влиянието на риториката върху мисловните процеси на събеседниците чрез текстова синергия между двата аналитични слоя – реторичен и психологически.

- Направените проучвания могат да послужат за дизайн със смесени методи в изследванията на лидерството чрез интегриране на качествени и

количествени методи на изследване, както е демонстрирано в дисертационната разработка.

- Изследователите в областта на лидерството могат да разработят по-интегративни стратегии за изграждане на теория за лидерството, основаваща се на реализираното проучване и то не само в сферата на политическата психология.

4. Бележки и препоръки.

Нямам забележки към труда, а само препоръка да бъде издаден като монографичен труд, а защо не и като наръчници за успешно лидерство, защото засяга както политици, така и лидери и ръководители в сходни структури, а е и интересно четиво за обикновения човек, интересуваш се от публичното говорене и реторичните стратегии за влияние върху хората.

5. Заключение

На основата на гореизложения анализ, призовавам членовете на Научното жури да дадат своя положителен вот за дисертацията на Ари Кеген на тема: **„ИЗМЕНЕНИЯ В УПОТРЕБАТА НА РЕТОРИКА ОТ АМЕРИКАНСКИТЕ ПРЕЗИДЕНТИ ПРЕЗ 20^и и 21^и ВЕК И ЕФЕКТЪТ ОТ ИЗМЕНЕНИЯ ВЪРХУ МИСЛОВНИТЕ ПРОЦЕСИ“**. Смятам, че отговаря напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в ПН 2.3.Психология, ДП „Обща психология“, като аз ще гласувам „За“.

10.12.2023 г.
Гр. В.Търново

Изготвил:
/проф. дн Красимира Петрова/